

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

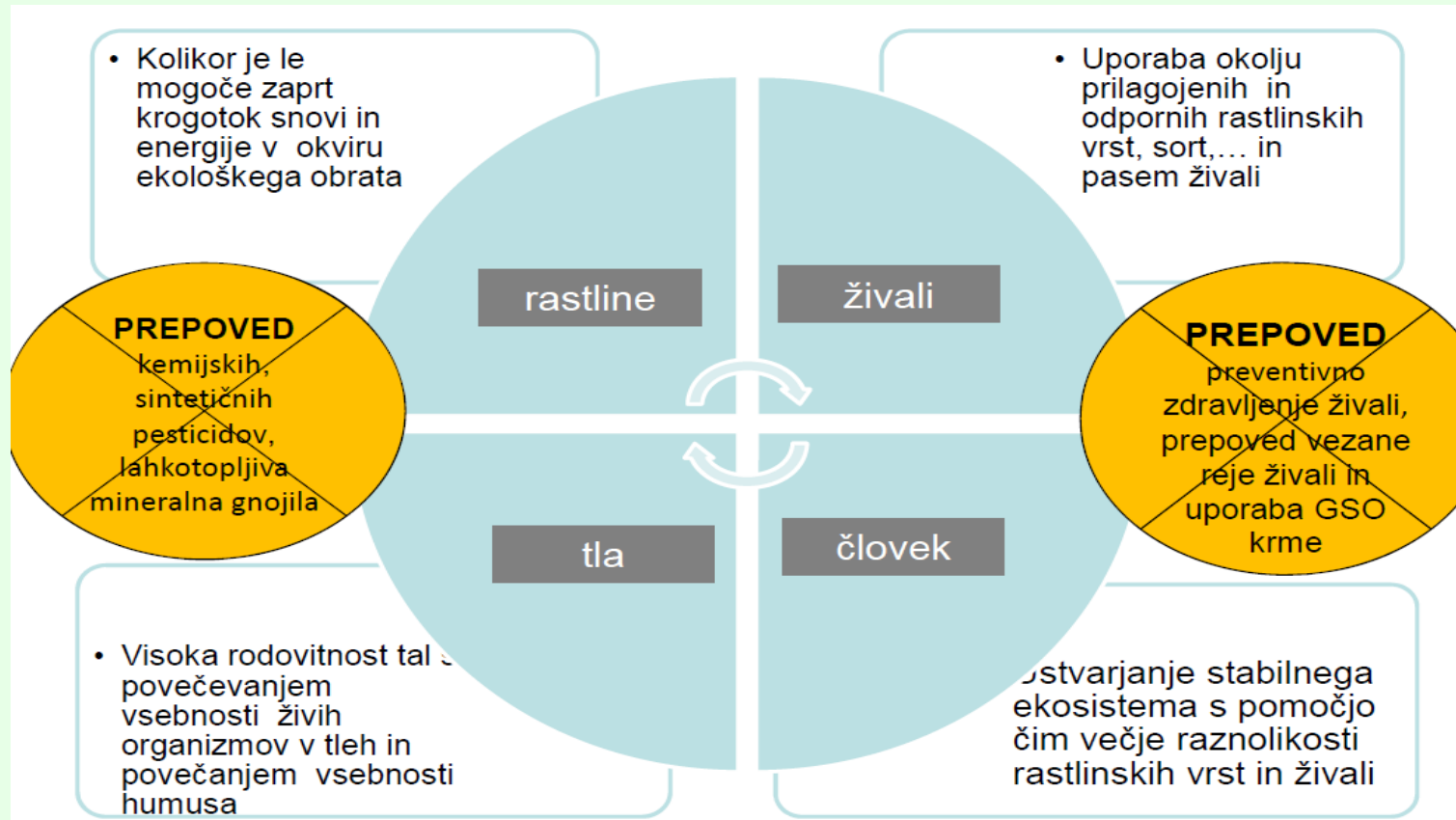
KMETIJSKA
SVETOVALNA
SLUŽBA
SLOVENIJE

OSNOVNE ZAKONITOSTI EKOLOŠKE ŽIVINOREJE

Pripravil: Glač Stane, mag. inž. zoot.

EKOLOŠKA KMETIJSTVO (EK ŽIVINOREJA)

Oblika kmetovanja, kjer se celostno dopolnjujeta rastlinska pridelava in reja živali in s tem sledenje naravnim metodam in kroženju snovi v naravi.

SLOVENSKA EKOLOŠKA ŽIVINOREJA V ŠTEVILKAH

Število živali v ekološki reji po
vrstah in letih

	2015	2016	2017	2018	2019
Govedo	30.592	33.397	35.095	35.751	37.126
Prašiči	3.345	3.648	3.793	3.203	3.252
Ovce	35.193	35.841	36.981	35.071	35.225
Koze	6.461	6.857	7.049	6.856	7.085
Perutnina	71.618	101.340	104.940	93.145	96.641
Kopitarji	3.878	4.093	4.089	4.054	4.095
Kunci	1.598	1.849	1.640	1.317	1.131
Čebele (število panjev)	1400	1814	2182	2863	3245
Ostalo (divjad)	1973	1984	2092	2271	2465

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, SURS

SLOVENSKO EKOLOŠKA ŽIVINOREJA V ŠTEVILKAH

Količina prirejenega ekološkega mesa v tonah po letih

	2015	2016	2017	2018	2019	% od vsega prirejenega mesa v letu 2019
Goveje meso	128,12	260,16	275,13	350,07	278,41	0,65
Prašičje meso	9,85	5,5	21	24,99	23,86	0,08
Ovčje meso	3,3	1,88	3,31	1,97	0,31	0,02
Kozje meso	0,49	0,35	0,28	0,12	0,4	0,13
Perutninsko meso	2,03	38,22	25,5	32,8	27,07	0,04
Meso kopitarjev	1,15	1,13	1,38	0	0	

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, SURS

Manj kot 1 %!!!

SLOVENSKO EKOLOŠKA ŽIVINOREJA V ŠTEVILKAH

Količina prirejenih ekoloških produktov živalskega izvora v tonah po letih

	2015	2016	2017	2018	2019	% od vseh prirejenih produktov v letu 2019
Kravje mleko	5.831,97	6.864,36	5.714,07	6.867,55	7.347,73	1,22
Ovčje mleko	85,58	124,36	178,09	180,71	188,13	33,96
Kozje mleko	118,64	139,03	158,76	138,46	203,77	10,19
Med	21,81	21,20	31,31	43,91	42,04	6,44
Konzumna jajca (število)	6.313.978	6.935.642	8.657.164	10.868.595	11.704.526	2,79

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, SURS

ZAKONODAJA, KI UREJA EKOLOŠKO KMETOVANJE

- krovna Uredba Sveta (ES) št. 834/2007,
- izvedbena Uredbo Komisije (ES) št. 889/2008 z vsemi dopolnitvami, ki natančno definira pravila za posamezna področja,
- v Sloveniji velja dodatno še nacionalni Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (Uradni list RS, št. 72/18 in 17/19 – popr.) z nekaterimi določili, ki niso centralno regulirana na evropskem nivoju.

PREPREČEVANJE BOLEZNI IN ZDRAVLJENJE ŽIVALI

- Preventiva pri preprečevanje bolezni v EK temelji na izbiri pasem in linij, živinorejskih upravljaljskih praksah, visoko kakovostni krmi, telesni aktivnosti živali, ustrezni gostoti in primernih higienskih razmerah,
- prepovedana je uporaba pospeševalcev rasti, kokcidiostatikov, hormonov in preventivna uporaba kemično sintetiziranih alopatskih veterinarskih zdravil in antibiotikov, razen v primeru odobritve veterinarja,
- zdravljenje je dovoljeno le po navodilu veterinarja,
- upoštevati je potrebno dvojno zakonsko določeno karenco,
- zdravimo lahko največ 3-krat v obdobju 12-ih mesecev.

NAKUP ALI DOKUP ŽIVALI

❑ Pri vzpostavljanju črede ali jate, moramo upoštevati naslednje zahteve:

- teleta in žrebeta morajo biti stara manj kot 6 mesecev
- jagnjeta in kozlički morajo biti stari manj kot 60 dni
- pujski morajo tehtati manj kot 35 kg
- kokoši za prirejo jajc in perutnina za prirejo mesa smejo biti stari do 3 dni (odobri MKO),
- nesnice do starosti 18 tednov, če so krmljene z EKO krmo in niso bile zdravljene s kokcidiostatiki (odobri MKO).

**Samo v primeru, ko
na trgu ni EK živali!**

❑ Ko obnavljamo čredo ali jato, pripeljemo konvencionalno vzrejene odrasle samce in samice sesalcev, ki še niso kotile. Pri tem je potrebno upoštevati je potrebno naslednje letne omejitve:

- največ 10% odraslih samic konj in goveda,
- največ 20% odraslih prašičev, ovc in koz,
- za enote s staležem manj kot 10 konj ali govedi ali manj kakor pet prašičev, ovc ali koz so omejene na največ eno žival letno
- povečanje črede nad 10 oz. 20% do 40% je potrebno dovoljenje pristojnega organa – v tem primeru je potrebno poslati prošnjo na MKO.

KRMA

- ❑ rastlinojede živali mora 60 % krme izvirati iz lastnega kmetijskega gospodarstva,
- ❑ za prašiče in perutnino mora 20 % krme izvirati iz lastnega kmetijskega gospodarstva,
- ❑ krma na ekoloških kmetijah mora biti ekološka (lastna, dokup z druge eko kmetije),
- ❑ krma na kmetijah v preusmeritvi (lastna, 30 % dokup iz drugih KMG v preusmeritvi),
- izjema je pri krmi za prašiče in kokoši; ta je lahko konvencionalna, in sicer do 5% suhe snovi v obroku, v kolikor ni na trgu razpoložljivih ekoloških surovin.

PREUSMERITVENO OBDOBJE

- Obdobje preusmeritve se začne z dnem prijave v ekološko kontrolo,
- ob prvem vstopu velja za živali preusmeritveno obdobje 24 mesecev.

Obdobje preusmeritve za živali, ki pridejo iz konvencionalnih rej na ekološko kmetijo

Vrsta živali	Namembnost	Čas preusmeritve v ekološko pridelavo
Govedo, ovce in koze	Mleko	6 mesecev
Kopitarji, govedo	Meso	12 mesecev, v vsakem primeru pa vsaj $\frac{3}{4}$ njihovega življenja
Ovce in koze	Meso	6 mesecev
Prašiči	Meso	6 mesecev
Perutnina za prirejo mesa	Meso	10 tednov
Perutnina za prirejo jajc	Jajca	6 tednov

SO VSE VRSTE DOMAČIH ŽIVALI ENAKO PRIMERNE ZA EKOLOŠKO PRIREJO?

- Govedo,
- ovce, koze,
- prašiči,
- perutnina,
- kunci,
- .....

PREŽVEKOVALCI

- Razlike v sestavi obroka med ekološko in konvencionalno rejo so pri prežvekovalcih še večje kot pri neprežvekovalcih. Obrok temelji v poletnem času na paši, pozimi pa na senu in travni silaži,
- to ima običajno za posledico manjšo koncentracijo energije v obroku, nekoliko manjše priraste, večjo starost ob zakolu in manjšo zamaščenost,
- za pridobitev EK plačila za travinje, mora kmetija imeti obremenitve vsaj 0,2 GVŽ travojedih živali/ha.

GOVEDO

- primerne pasme za EKO rejo so cikasto govedo, rjava in lisasta pasma.
- govedo mora biti nastanjeno v sistemih reje, kjer je vsaj 50 % bivalne površine predstavljajo polna tla,
- v krmnem obroku mora prevladovati doma pridelana voluminozna krma,
- dokrmeljuje se lahko z certificirani ekološki krmni dodatki in gotove krmne mešanice (vitaminske mešanice, ekološka krmila),
- govedo mora imeti stalen dostop do izpusta.

IZJEME:

- v zadnji fazi pitanja odraslega goveda za prirejo mesa se lahko te živali zadržuje samo v objektih pod pogojem, da to obdobje ni daljše od ene petine življenjske dobe živali, v vsakem primeru pa to obdobje ne sme biti daljše od treh mesecev,
- odstranjevanje rogov, kastracija se ne sme izvajati sistematično, pod določenimi pogoji dovoljeno,
- privezovanje goveda - dovoljeno samo pod določenimi pogoji.

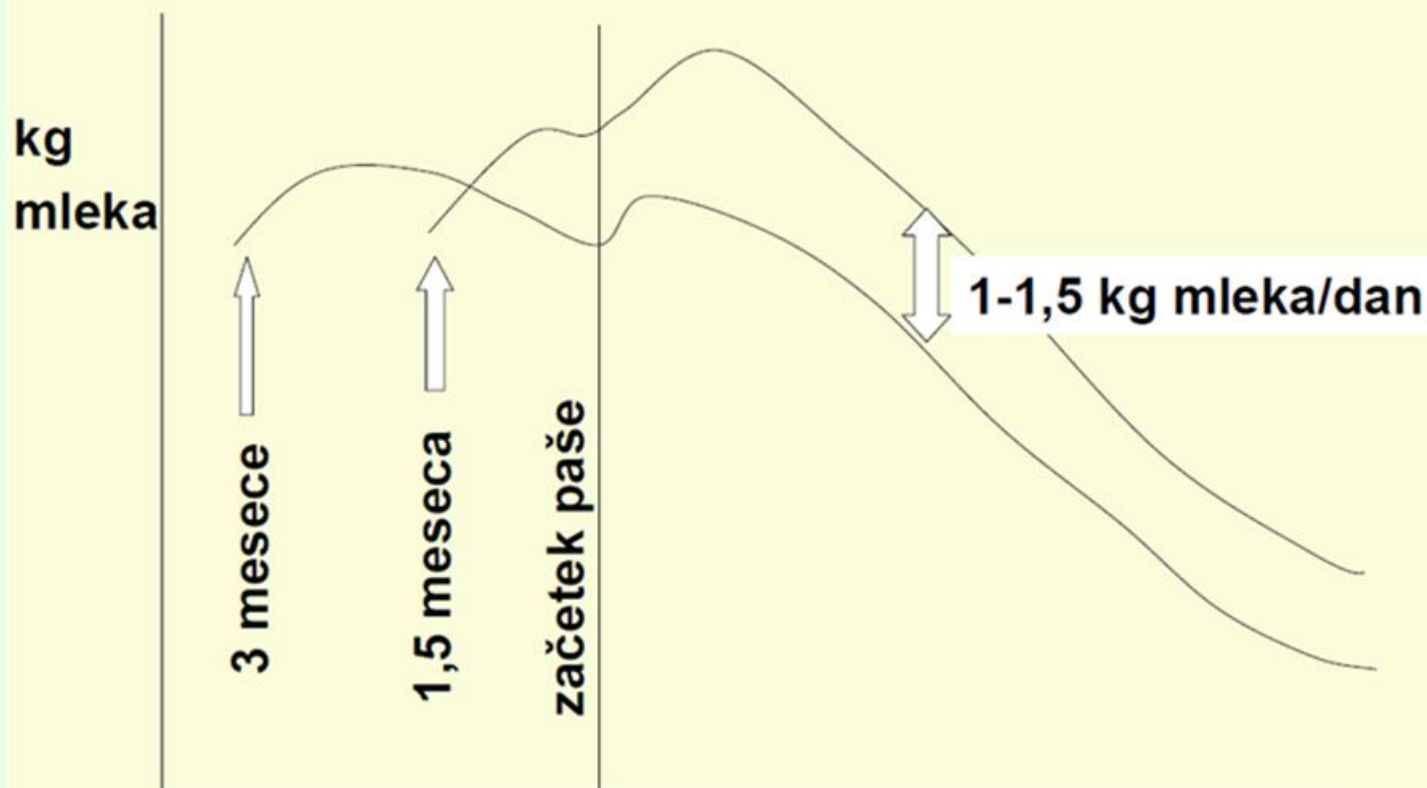

TELITVENA SEZONA

- Zmanjšati porabo drage zimske krme,
- čim bolj izkoristiti poceni pašo,
- doseči čim boljšo izkoriščenost poceni krme za dojljo in tele,
- v Sloveniji optimalno, da so telitve 1,5 meseca pred začetkom paše,
- dojlje brez škode črpajo telesne rezerve,
- na pašo pridejo v vrhu laktacijske krivulje,
- večja mlečnost in boljši prirasti telet.

TELITVENA SEZONA - mlečnost

PRIVEZOVANJE GOVEDA???

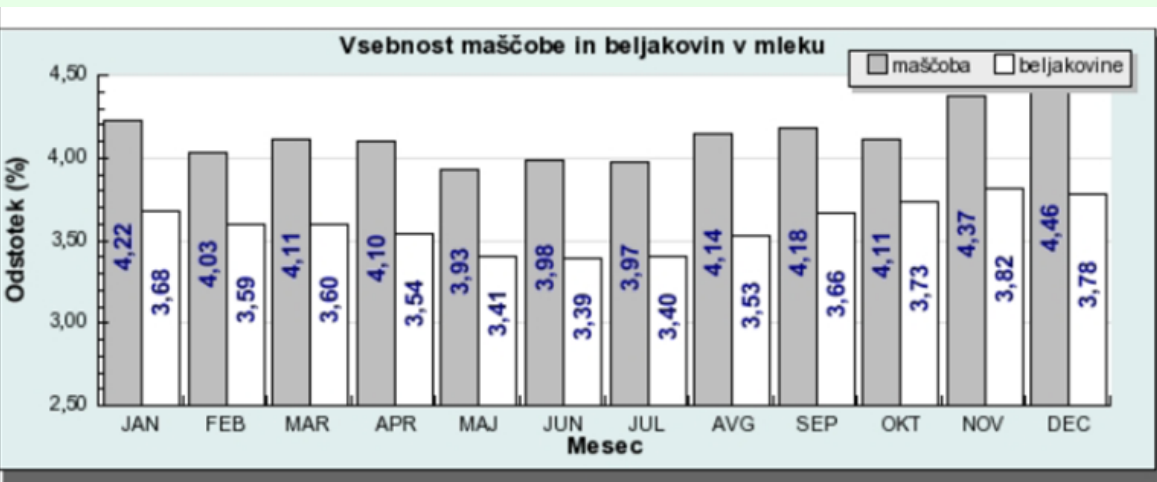
- ❑ Dovoljeno pod pogojem:
  - kmetija ne redi več kot 20 GVŽ goveda,
  - indeks ustreznosti reje 24 točk,
  - pogoj paša v pašni sezoni in zagotovljen 2 x izpust/teden, kadar paša ni mogoča.

- ❑ IURŽ - grobo merilo za oceno primernosti sistema reje, kjer ocenjujemo:
  - možnost gibanja,
  - socialni stiki,
  - lastnosti tal v hlevu,
  - osvetlitev,
  - zračenje in
  - hrup ter
  - kakovost oskrbe
- **PRIVEZOVANJE TELET DO 6 MESECA STAROSTI JE PREPOVEDANO**
- individualni boksi za teleta največ do 8 tedna starosti,
- na gospodarstvih z več kot pet teleti morajo biti teleta, starejša od osem tednov, nameščena v skupinah.

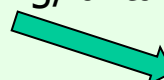

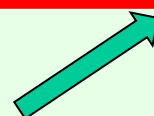
EKOLOŠKA ≠ EKSTENZIVNA REJA- PRIMER

Primer 1: Ekološka kmetija, paša + hlev, Rjava pasma, povprečna mlečnost 6.500 kg/laktacijo

POMEN URAVNOTEŽENEGA KRMNEGA OBROKA

Primer 2: Ekološka kmetija, paša + hlev, Rjava pasma, povprečna mlečnost 3.500 kg/laktacijo

VELIKOST NOTRANJIH IN ZUNANJIH POVRŠIN ZA GOVEDO IN KOPITARJE

Vrsta živali	Notranja površina (neto površina, namenjena živalim)		Zunanja površina (za prosto gibanje, brez pašnikov)
Plemensko in pitovno govedo in kopitarji	Najmanjša živa masa v (kg)	m ² / glavo	m ² / glavo
	do 100	1,5	1,1
	do 200	2,5	1,9
	do 350	4	3
	več kot 350	5 z najmanj 1 m ² / 100 kg	3,7 z najmanj 0,75 1 m ² / 100 kg
Krave molznice		6	4,5
Plemenski biki		10	30

DROBNICA

- Najprimernejša za ekološko rejo,
- primerne vse pasme ovc in koz v Sloveniji,
- izrazito pašna žival,
- v krmnem obroku mora prevladovati doma pridelana voluminozna krma,
- dokrmiljuje se lahko z certificirani ekološki krmni dodatki in gotove krmne mešanice (vitaminske mešanice, ekološka krmila).

VELIKOST NOTRANJIH IN ZUNANJIH POVRŠIN ZA DROBNICO

Vrsta živali	Notranja površina (neto površina, namenjena živalim)		Zunanja površina (za prosto gibanje, brez pašnikov)
		m ² / glavo	m ² / glavo
Ovce in koze		1,5 na ovco / kozo	2,5
		0,35 na jagnje/kozlička	0,5

PRAŠIČI

- Kot pašna žival ne najbolj primerna,
- v EKO rejah moramo zagotoviti najmanj 20 % lastne krme,
- svinja v laktaciji s pujski vsaj 10 m² površine, pri čemer mora imeti vsaj 2,5 m² izpusta,
- svinja v laktaciji praviloma ne sme biti ukleščena,
- standard ekološke reje prašičev zahteva laktacijo dolgo vsaj 40 dni,
- morajo imeti v dnevnem obroku na razpolago voluminozno krmo,
- svinje morajo biti nameščeni v skupinski reji, razen v zadnjem obdobju brejosti in obdobje laktacije,
- v izpustih moramo prašičem omogočiti ritje.

VELIKOST NOTRANJIH IN ZUNANJIH POVRŠIN ZA PRAŠIČE

Vrsta živali	Notranja površina (neto površina, namenjena živalim)		Zunanja površina (za prosto gibanje, brez pašnikov)
	Najmanjša živa masa v (kg)	m ² / glavo	m ² / glavo
Ópraseñe svinje s pujski, starimi do 40 dni		7,5 na svinjo	2,5
Prašiči pitanci	do 50	0,8	0,6
	do 85	1,1	0,8
	do 110	1,3	1
	nad 110 kg	1,5	1,2
Pujski	stari več kot 40 dni in teški do 30 kg	0,6	0,4
Plemenski prašiči		2,5 na samico	1,9
		6 na samca če se staje uporabljajo za naravni pripust 10 m ² / merjasca	8,0

PERUTNINA

- Ne sme se rediti v kletkah,
- vodni perutnini omogočiti dostop do ribnika, mlake, ...,
- vsaj 1/3 talne površine v objektu za rejo perutnine mora biti iz polnih tleh,
- zagotovljen izpust vsaj 1/3 življenja,
- min. 8 ur mora biti zagotovljen nočni počitek (brez umetne svetlobe),
- pitovne piščance se sme klati šele od 81 dneva starosti dalje,
- v kolikor redimo kokoši v ekološki pašni reji morajo biti površine zatravljene.

VELIKOST NOTRANJIH IN ZUNANJIH POVRŠIN ZA PERUTNINO

Vrsta živali	Notranja površina (neto površina, namenjena živalim)			Zunanja površina (m ² razpoložljive površine pri kolobarjenju / glavo)
	Število živali / m ²	Centimetri lojtrnic / živali	Gnezdo	
Kokoši nesnice	6	18	7 nesnic na gnezdo ali če gre za skupno gnezdo 120 cm ² / kokoš	4, če ni presežena omejitev 170 kg N/ha/leto.
Perutnina za pitanje (v fiksnih objektih)	10 z naj- več 21 kg žive mase / m ²	20 (samo za pegatke)		4 piščanci za peko in pegatke 4,5 race 10 puranov 15 gosi Pri vse zgoraj navedenih vrstah se ne preseže omejitev 170 kg N/ha/leto.
Perutnina za pitanje v premičnih objektih	16 v pre- mičnih objektih, ki ne prese- gajo 150 m ² povr- šine tal, z največ 30 kg žive mase / m ²			2,5 če ni presežena omejitev 170 kg N/ha/leto

EVIDENCE V EKOLOŠKI ŽIVINOREJI

- stalež živali,
- prihod in odhod živali,
- zdravljenje,
- vodenje izpusta,
- dokup krme.

Evidence morajo biti redno vodene in na razpolago kontrolorju ob kontroli. Vodijo se v Zvezku zapisov za ekološke kmetije (v fizični ali elektronski obliki dostopen na spletni povezavi http://www.kon-cert.si/datoteke/Ekološka_pridelava/zvezekzapiskoveko2014.pdf).

ZAKLJUČEK

- pozitiven vpliv na okolje,
- zdrava, varna hrana,
- količinsko manjša prireja,
- cenovno dražji, a tudi s prehranskega vidika več vredni proizvodi.